

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ
ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕКСТІВ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ
КНИГИ ЕРІКА БЕРНА «ІГРИ, У ЯКІ ГРАЮТЬ ЛЮДИ»**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»
студентки IV курсу
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська мова і
література», ОПП «Українська і англійська
мови: переклад та редагування»

Аліни Олегівни ПУЛЧ

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент кафедри теорії та
практики перекладу з англійської мови
Катерина КУЗЬМІНА

«Допущено до захисту»
протокол засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики
№ 15 від «б» червня 2024 року
завідувач кафедри _____
к.філол.н., доц. **Сергій РІЗНИК**

АНОТАЦІЯ

Актуальність дослідження бакалаврської роботи - дослідження лексико-стилістичні особливості відтворення психологічних текстів у книзі Еріка Берна «Ігри, в які грають люди» (англо-український переклад), аспектів міжособистісних стосунків та людської поведінки, а також відмінності в лексиці та стилістичних особливостях відтворення українською мовою, що показує, наскільки ефективно переклад може передавати психологічні ідеї та концепції. Лексико-стилістичний переклад може відображати різні нюанси між культурами, що є важливим фактором у сучасному світі глобалізації та культурного розмаїття.

Об'єктом дослідження бакалаврської роботи є процес перекладу психологічних текстів з англійської мови на українську мову; **предметом дослідження** є лексико-стилістичні особливості відтворення психологічних текстів у перекладі, зокрема, взаємодія лексико-стилістики та психології в процесі перекладу з однієї мови на іншу.

Мета і завдання дослідження - є вивчення лексико-стилістичних особливостей перекладу психологічних текстів та аналіз взаємодії між лексико-стилістичними та психологічними особливостями при перекладі текстів.

Висновки: розглянуто аналіз лексико-стилістичних особливостей перекладу психологічних текстів та їх взаємодію з психологічними особливостями при перекладі тексту, визначено методи психологічного перекладу в літературних контекстах та надано огляд лексико-стилістичних підходів у сучасній лінгвістиці; з'ясовано природу лексико-лінгвістики, виділено її основні аспекти та визначено роль у текстовому аналізі; описано вплив культурно-мовних відмінностей на відтворення психологічних концептів у перекладі; проаналізовано лексико-семантичні властивості англійських термінів з точки зору перекладу.

Ключові слова: Лексико-стилістичні особливості перекладу, аналіз лексичних одиниць, переклад психологічних текстів, лексико-стилістичні особливості відтворення текстів.

ANNOTATION

The relevance of the bachelor's thesis research lies in investigating the lexical-stylistic features of reproducing psychological texts in the book «Games People Play» by Eric Berne (English-Ukrainian translation), aspects of interpersonal relationships and human behavior, as well as differences in vocabulary and stylistic features of reproduction in the Ukrainian language, demonstrating how effectively translation can convey psychological ideas and concepts. Lexical-stylistic translation can reflect various nuances between cultures, which is an important factor in today's world of globalization and cultural diversity.

The object of the bachelor's thesis research is the process of translating psychological texts from English into Ukrainian; **the subject of the research** is the lexical-stylistic features of reproducing psychological texts in translation, particularly the interaction of lexical-stylistics and psychology in the process of translation from one language to another.

The aim and objectives of the research are to study the lexical-stylistic features of translating psychological texts and analyze the interaction between lexical-stylistic and psychological features in the translation of texts.

Conclusions: an analysis of the lexical-stylistic features of translating psychological texts and their interaction with psychological features during text translation has been considered. Methods of psychological translation in literary contexts have been identified, and an overview of lexical-stylistic approaches in modern linguistics has been provided. The nature of lexical linguistics has been clarified, its main aspects have been highlighted, and its role in textual analysis has been determined. The influence of cultural and linguistic differences on reproducing psychological concepts in translation has been described. The lexical-semantic properties of English terms from a translation perspective have been analyzed.

Keywords: Lexical-stylistic features of translation, analysis of lexical units, translation of psychological texts, lexical-stylistic features of text reproduction.

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНОЇ СТИЛІСТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕКСТІВ	5
1.1 Визначення основних термінів та огляд підходів лексичної стилістики в сучасній лінгвістиці	5
1.2 Трансформація та аналіз методів перекладу психологічних текстів.....	8
1.3 Взаємодія лексичної стилістики та психології у текстовому перекладі.....	14
1.4 Якість перекладу та фактори, що її формують.....	21
Висновок до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЛЕКСИЧНОЇ СТИЛІСТИКИ У ПЕРЕКЛАДІ КНИГИ ЕРІКА БЕРНА «ІГРИ, У ЯКІ ГРАЮТЬ ЛЮДИ»	25
2.1 Аналіз англо-українських перекладів психологічних термінів.	25
2.2 Визначення специфічних засобів лексичної стилістики в оригіналі та перекладі.....	32
2.3 Ретроспекція на психологічний вимір у перекладі	34
Висновок до розділу 2	37
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	42
АНОТАЦІЯ	47
ДОДАТКИ	49

ВСТУП

Актуальність теми. Тема дипломної роботи про особливості лексичної стилістики відтворення психологічних текстів в англо-українському перекладі книги Еріка Берна «Ігри, у які грають люди» має велике значення з різних поглядів. По-перше, ця тема є актуальною через важливість самої книги, яка досліджує складні аспекти міжособистісних відносин та поведінки людей. По-друге, психологічні аспекти, які розглядає книга, мають універсальний характер, але їх адекватне відтворення в іншій мові може виявитися викликом через різниці в лексичних та стилістичних особливостях мов. Такий аналіз може розкрити, наскільки ефективно переклад вдається передає психологічні ідеї та концепції.

Міжкультурний аспект також необхідно врахувати, оскільки переклад не лише передає мовленнєвий зміст, але й взаємодіє з культурним контекстом. Переклад може відображати різні нюанси між культурами, що стає важливим аспектом у сучасному світі глобалізації та культурного розмаїття.

Актуальність теми підкреслюється також швидким темпом змін у сучасному світі та постійним прагненням розуміти людську поведінку та взаємодію. Аналіз особливостей лексичної стилістики перекладу допомагає висвітлити, як мовні засоби використовуються для вираження психологічних ідей в різних культурних та мовних середовищах.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є вивчення особливостей лексичної стилістики для відтворення психологічних текстів у перекладі та аналіз взаємодії лексичної стилістики та психологічних особливостей у текстовому перекладі. Робота спрямована на розкриття методів психологічного перекладу в літературному контексті, а також огляд підходів лексичної стилістики в сучасній лінгвістиці.

Завдання:

- Розкрити сутність лексичної стилістики, виявити ключові аспекти та визначити її роль у текстовому аналізі.

- Визначити вплив культурних та мовних розбіжностей на відтворення психологічних термінів у перекладі.
- Аналізувати сучасні тенденції в застосуванні підходів лексичної стилістики до текстового аналізу та їх роль у процесі перекладу.

Об'єкт дослідження: Об'єктом дослідження є процес перекладу психологічних термінів, виявлених у книзі Еріка Берна «Ігри, у які грають люди» в перекладі з англійської мови українською.

Предмет дослідження: Предметом дослідження є особливості лексичної стилістики відтворення психологічних текстів у перекладі, зокрема, взаємодія лексичної стилістики та психології в процесі перекладу з однієї мови (англійської) на іншу (українську).

Методи дослідження. В процесі написання дипломної роботи була використана система загальнонаукових та спеціальних емпіричних і теоретичних методів дослідження. Також використовувалися такі емпіричні методи, як, опис, порівняння та узагальнення.

Структура роботи. Робота складається зі змісту, вступу, двох розділів, сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНОЇ СТИЛІСТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕКСТІВ

1.1 Визначення основних термінів та огляд підходів лексичної стилістики в сучасній лінгвістиці.

Лексична стилістика, яка є розділом мовознавства, аналізує лексичний склад мови з урахуванням його стилістичного використання. Ця галузь вивчає лексичні одиниці, розглядаючи їхню емоційність, експресивність, образність, а також стилістичну маркованість [7].

Психологічний переклад, у свою чергу, є спрямованим на передачу не лише лінгвістичної інформації, але й психологічної атмосфери оригіналу. Цей вид перекладу враховує культурні особливості перекладача та отримувача, соціально-психологічні чинники, які впливають на сприйняття тексту, а також психологічний стан автора та адресата оригіналу [12].

Українська лінгвістика використовує термін «лексична стилістика» в різних контекстах. У вузькому розумінні це вивчення лексичного складу мови з точки зору його стилістичного використання, а в широкому розумінні - наука про стилістичне використання мовних засобів, зокрема лексики [1].

Лексична стилістика, яка є суттєвою галуззю мовознавства, вивчає стилістичні аспекти лексики, зосереджуючись на її використанні в різних функціональних стилях мови та стилістичних відтінках. Стилiстична варіативність лексики є ключовою рисою мови, і кожен мовний стиль використовує свої унікальні лексичні одиниці з різним стилістичним відтінком, такими як нейтральний, книжковий, розмовний, професійний та інші [9]

Сучасна лексична стилістика розвивається в рамках кількох підходів. Один із них - функціонально-стильовий підхід - розглядає лексику з точки зору її функціональної належності до певного мовного стилю, враховуючи сферу спілкування, мету висловлювання і адресата. Інший підхід - експресивно-емоційний - досліджує лексику з точки зору її виразності та здатності виражати різні почуття та емоції. Третій - семантичний - розглядає лексику з точки зору

семантичної структури, аналізуючи значення слів, їхні компоненти та семантичні зв'язки[17].

Функціонально-стильовий підхід, який досліджує лексику в контексті її функціональної приналежності до різних стилів мови, визначає три основні групи лексики: нейтральну, книжкову та розмовну. Нейтральна лексика є базою словникового запасу і може використовуватися в будь-якому стилі, тоді як книжкова та розмовна лексика мають певні стилістичні відмінності, використовуючись у відповідних стилях мовлення[17].

Додатково до цього, у аналізі лексичної стилістики розрізняються такі групи лексики, як просторічна, жаргонна та професійна, кожна з яких має свої особливості використання[1].

Експресивно-емоційний підхід приділяє увагу здатності лексики виражати почуття та емоції через оцінність, експресивність та образність. Оцінність визначає ставлення мовця до предмета, експресивність виражає сильні почуття, а образність викликає конкретні образи у відчуттях читача чи слухача[17].

Семантичний підхід, третій в аналізі, розглядає лексику через призму семантичної структури, звертаючи увагу на значення слів, їхні компоненти та семантичні зв'язки [17].

Ці підходи в сукупності дають повний огляд аналізу лексичної стилістики в сучасній лінгвістиці, враховуючи різні аспекти використання лексики в мовленні[17].

Сучасні тенденції розвитку лексичної стилістики відкривають нові горизонти для досліджень та аплікацій. Однією з ключових аспектів, які привертають увагу вчених, є вплив інтернет-мовлення та мовлення в соціальних мережах на стилістичні особливості мови[8].

Це відкриває шлях для нових підходів у лексичної стилістики, оскільки інтернет-мовлення стає не лише важливим аспектом комунікації, але й суттєвим фактором формування стилістичних рис мови. Вивчення впливу

цифрових технологій на лексичне використання відкриває можливості для розуміння, як мова еволюціонує під впливом сучасних засобів комунікації.

Додатково, лексична стилістика не обминає увагою важливості вивчення перекладу психологічних текстів. Особливо це актуально в умовах глобалізації, коли зростає кількість міжкультурних взаємодій. Вимагається від перекладачів не лише вірне відтворення мовної інформації, але й глибокого розуміння культурних та психологічних особливостей. Тут сучасні дослідження можуть проливати світло на те, як цифрові технології впливають на сприйняття тексту та переклад в контексті розширеного міжнародного спілкування [22].

Таким чином, сучасні виклики та можливості, які виникають в контексті мовної еволюції та міжкультурного спілкування, роблять лексичну стилістику важливим і динамічним полем досліджень.

Психологічний переклад спрямований на передачу не лише лінгвістичної інформації, а й психологічного впливу оригіналу. Важливими принципами цього виду перекладу є еквівалентність, адекватність і творчість перекладача. Ці області важливі для покращення якості перекладів, оскільки дозволяють передати не лише мовну інформацію, а й психологічні аспекти оригіналу, що сприяє кращому розумінню та сприйняттю тексту отримувачем [13].

Відзначимо, що обидві згадані області, а саме лексична стилістика та психологічний переклад, постійно розвиваються та адаптуються до сучасних вимог та тенденцій. Сучасні мовні та культурні зміни відкривають нові горизонти для досліджень у цих галузях.

Психологічний переклад, з іншого боку, стає важливим в контексті глобалізації та розширення міжнародного спілкування. Зростаюча кількість міжкультурних взаємодій вимагає від перекладачів більш глибокого розуміння культурних та психологічних особливостей.

Зокрема, аналіз емоційного вираження у мові, врахування індивідуальних особливостей отримувача та автора, а також використання технологій штучного інтелекту для підтримки психологічного перекладу – це лише кілька аспектів,

які можуть знайти відображення в подальших дослідженнях та практиці перекладу.

Отже, в сучасному світі лексична стилістика та психологічний переклад стають не лише інструментами для забезпечення точності та стилістичної адекватності перекладу, але й об'єктами вивчення, що піддаються постійній трансформації та розвитку в контексті нових викликів і можливостей, що виникають у світі мови та комунікації.

1.2 Трансформація та аналіз методів перекладу психологічних текстів

Психологічні тексти, які вивчають психіку людини та її поведінку, можуть приймати різноманітні форми, такі як наукова література, психологічна проза і інші. Переклад цих текстів визначається його складністю, оскільки вимагає від перекладача не лише мовних навичок, але й глибокого розуміння психології [24].

У літературному контексті психологічний переклад використовується для передачі внутрішнього світу персонажів, їхніх думок, почуттів та мотивів. Також важливо враховувати психологічний підтекст сюжету та стилістичні особливості тексту [29].

Існує кілька методів психологічного перекладу, таких як адекватний переклад, адаптація та трансформація. Вибір конкретного методу залежить від цільової аудиторії та творчого задуму автора. Наприклад, для вузької спеціалізованої аудиторії може бути важливим адекватний переклад, тоді як для широкої аудиторії може бути необхідна адаптація тексту.

У літературному перекладі з психологічною складовою часто виникають труднощі, оскільки різні культури можуть мати різні психологічні особливості. Перекладач повинен враховувати ці відмінності та вибирати метод, який найкраще відтворить літературну цінність твору в іншій мові. Також важливо враховувати, що психологічний переклад вимагає глибокого розуміння психології людини та вміння передати ці аспекти в іншій мові. Незважаючи на труднощі, психологічний переклад відіграє важливу роль у збереженні та передачі літературних цінностей через мовні бар'єри [23].

Окрім того, розвиток технологій та доступність різноманітних інтернет-ресурсів роблять психологічний переклад більш доступним. Він стає інструментом для вивчення та застосування психологічних концепцій та висловлення національних особливостей через призму літературних творів.

Звертаючи увагу на психологічний вимір персонажів та сюжетів, перекладачі можуть впливати на сприйняття та інтерпретацію читачів, сприяючи розширенню культурного обміну та розвитку літературного світу [35].

Таким чином, психологічний переклад у літературному контексті не лише збагачує культурний діалог, але і відкриває нові можливості для розуміння та оцінки глибини психологічних аспектів літературних творів у міжнародному контексті.

Психологічний переклад у літературному контексті виявляється особливо важливим у вирішенні завдань, пов'язаних із культурним розмаїттям та розрізненістю сприйняття психологічних концепцій. Однією з цих задач є вираження та розуміння колективних психологічних особливостей різних національних груп у літературних творах[39].

Психологічний переклад в такому контексті стає мовником не лише індивідуального внутрішнього світу персонажів, але й особливостей психіки цілої культури. Він відкриває можливість читачам із різних частин світу відчувати та оцінити унікальність і різноманіття психологічних реалій різних національних спільнот.

Також важливим є врахування гендерних та соціокультурних відмінностей у психологічному перекладі. Перекладач повинен дбати про те, щоб передати не лише індивідуальні риси персонажів, але і відповідати суспільним нормам, цінностям та рольовим стереотипам, які можуть різнитися в різних культурах[28].

Таким чином, психологічний переклад у літературному вимірі відкриває глибокі шари розуміння людської природи, сприяючи культурному обміну та

розвитку літератури як мови вираження колективної та індивідуальної психології[8].

Важливість вивчення перекладу психологічних текстів обумовлена кількома факторами. По-перше, зростає популярність психологічних текстів у сучасному світі, оскільки вони стають ключовими в літературі, філософії та мистецтві, висвітлюючи важливі аспекти психіки людини. По-друге, здійснюються міжнародні дослідження в галузі психології, результати яких публікуються різними мовами, потребуючи точного та адекватного перекладу. По-третє, важливість точності в перекладі психологічних текстів обумовлена їхньою емоційністю та виразністю, що вимагає від перекладача високого рівня майстерності.

В українському контексті, переклад психологічних текстів з англійської мови на українську викликає особливі труднощі. Це обумовлено не лише мовними, але й культурними та психологічними розбіжностями. Найскладнішими для перекладу психологічними термінами є терміни, що складаються з двох або більше слів і описують одне поняття або явище. В англійській мові багатоконпонентних термінів більше, ніж одноконпонентних. У цьому контексті на терміни слід звернути особливу увагу. Словосполучення - це семантично зв'язне поєднання двох або більше слів, з'єднаних між собою прийменником або безпосередньо [2].

Двоскладні речення можна структурно поділити на такі типи[21]:

1. Термінологічні словосполучення, утворені за моделлю прикметник та іменник:
  - 1.1 іменник - загальне вживання і (або) термінологічне значення; прикметник – психологічний термін;
  - 1.2 іменник- термін, прикметник – заагальне лексичне слово.
  - 1.3 Обидва компоненти – терміни.
2. Утворені за моделлю «іменник та іменник»:
  - 2.1 іменник у називному відмінку однини, а залежне слово - іменник у родовому відмінку однини.

2.2 словосполучення, ускладнені прийменниками.

3. Конструкція дієслово та іменник є менш поширеною у психологічній термінології.

Значна частина психологічної термінології також складається з комбінацій трьох термінів, утворених різними способами.

Можливі наступні дві комбінації термінів:

1. Комбінації іменник та іменна комбінація, які мають послідовну залежність.
2. Словосполучення іменник - прикметник - іменник.
3. Словосполучення прикметник – іменник - іменник. Цей вираз характеризується вужчим семантичним спрямуванням[27].

Переклад складних термінів завжди пов'язаний з особливими труднощами. Основними способами, які використовуються при перекладі складних термінів, є звернення до основного слова. Це загальне поняття про термін в цілому і зазвичай виражає основне значення терміна. Він схожий на сам термін. Це визнається експертами в галузі перекладу [29] Переклад терміна або виразу починається з перекладу іменників, які є основними компонентами, а потім по черзі наводяться значення кожної групи, у більшості випадків справа наліво[21].

Мова перекладу безпосередньо відповідає одиниці мови оригіналу. Існує три основні типи перекладу термінів[37]:

- 1) переклад еквівалентами,
- 2) пошук аналога та
- 3) описовий переклад.

Неоднозначність термінології слід враховувати не тільки в науково-технічних галузях, але й в одній сфері діяльності, оскільки терміни можуть мати різні значення. У таких випадках може допомогти контекст. Значення терміна розширюється, звужується або набуває нового змісту [11].

Не всі терміни мають єдиний варіант перекладу. Існують еквівалентні терміни. Це можуть бути слова або речення. При перекладі термінів також часто використовується описовий переклад, тому необхідно уникати створення

громіздких термінів при використанні коротких термінів, щоб не ставити під загрозу зміст і мету комунікації [16].

Необхідно звернути увагу, що первинний елемент вказує на категорію, до якої цей елемент належить., і представляють загальне поняття.

Описовий елемент повинен відображати характеристики, які відрізняють предмет від інших предметів або явищ того ж типу. Автор пропонує п'ять способів перекладу багатокomпонентних словосполучень з української та англійської мов [2]:

- 1) Переклад за допомогою українських слів та словосполучень. Точне відтворення англійських слів і словосполучень;
- 2) Переклад з використанням родового відмінка;
- 3) Переклад з використанням різних прийменників;
- 4) Переклад фрагментів речень з використанням фраз для пояснення;
- 5) Переклад з використанням порядку зміни компонентів групи ознак.

Остаточний вибір того чи іншого способу перекладу багатокomпонентного терміна залежить від лексичного наповнення атрибутивних компонентів терміна та семантичного розуміння контексту. Крім того, граматична структура тексту також має значний вплив на репрезентацію матеріалу[22].

Однією з найпомітніших граматичних особливостей наукових текстів є велика кількість різних поширених речень (здебільшого подвійних речень), які використовуються для збереження логічної зв'язності тексту і використовуються для збереження логічних зв'язків між предметами, діями, подіями та явищами. Для визначень і термінів також характерні багато дієприкметникових зворотів та багато іменників, прикметників, безособових дієслівних форм [18].

Дослідження відтворення психологічних текстів у перекладі з англійської мови на українську – є важливим для поліпшення якості перекладів, що мають міжнародне охоплення, що допомагає розробити теоретичні основи та

практичні рекомендації для ефективного перекладу та сприяє їхньому кращому сприйняттю і розумінню читачем [24].

Наукове вивчення перекладу психологічних текстів з англійської мови на українську відкриває нові можливості для розуміння взаємодії мови та психології. Один із аспектів, який варто розглядати в подальших дослідженнях, це вплив культурних особливостей на сприйняття психологічних текстів у різних мовах. Культурні нюанси можуть значно впливати на трактування емоцій, виразів та психологічних концепцій[34].

Крім того, цікаво вивчити, як розвиток сучасних технологій та засобів комунікації впливає на переклад психологічних текстів. Застосування штучного інтелекту, машинного навчання та інших інноваційних підходів може полегшити або, навпаки, ускладнити завдання перекладача.

Також, слід звернути увагу на роль перекладача у передачі не лише лінгвістичної інформації, але і емоційної сфери оригіналу. Інтерпретація психологічних відтінків та емоцій вимагає від перекладача не лише технічних навичок, але й високої чутливості до контексту та внутрішнього світу автора[43].

Важливим аспектом є вивчення сприйняття перекладу психологічних текстів читачами різних культур та мов. Різниця в підходах до виразу емоцій та концепцій може визначати, наскільки успішно сприймається перекладений текст в різних культурних середовищах[43].

Отже, подальше наукове дослідження в галузі перекладу психологічних текстів може сприяти не тільки удосконаленню методів перекладу, але й розширенню нашого розуміння впливу мови та культури на сприйняття та інтерпретацію психологічної інформації.

Паралельно із розглядом впливу культурних чинників на переклад психологічних текстів, цікавим напрямком дослідження може стати аналіз взаємодії психологічних концепцій у різних мовних середовищах, а саме - як змінюється сприйняття та тлумачення психологічних понять при їх перекладі

на інші мови та чи можливе повне відтворення ідей та виражень, які мають глибокий емоційний зміст?

Необхідно зазначити, що розгляд використання психологічних термінів у перекладі відкриває можливість вивчення, наскільки успішно перекладач може втілити технічний аспект психологічної лексики, забезпечуючи збереження її сенсу та наукової точності[12].

Врахування динаміки змін у психологічних підходах та термінології є також ключовим аспектом, тому що нові наукові відкриття та тенденції впливають на переклад психологічних текстів і перекладач може ефективно адаптуватися до постійно змінюючогося мовного та наукового контексту[14]

Отже, шлях до подальших досліджень у галузі перекладу психологічних текстів розкриває безліч аспектів, які можуть додати вагомий внесок у розуміння взаємодії між мовою, культурою та психологією.

1.3 Взаємодія лексичної стилістики та психології у текстовому перекладі

У даному підпункті ми торкнемося питання відтворення психологічних текстів у перекладі, і досліджуються закономірності та впливові фактори, які визначають передачу психологічного змісту тексту під час перекладу.

Основні впливові фактори включають лінгвістичні аспекти, такі як лексичний склад мови, граматична структура та стилістичні прийоми. Крім того, розглядаються культурологічні чинники, такі як національні особливості менталітету та традиції, а також психологічні аспекти, пов'язані з різним сприйняттям та розумінням психологічного контексту тексту у різних культурах. Це включає також визначення закономірностей відтворення психологічного змісту, розробку ефективних методів перекладу для точної передачі психологічної суті тексту та аналіз конкретних перекладів з метою виявлення їхніх особливостей і надання практичних рекомендацій.

Важливим аспектом у вивченні відтворення психологічних текстів у перекладі є розгляд ролі емоційної інтелігентності перекладача. Емоції, втілені в оригінальному тексті, можуть мати глибокий психологічний вплив на читача. Отже, вірне їх передавання у перекладі вимагає від перекладача не лише знань

мови та психології, але й емпатії та вміння вловлювати тонкості емоційного вираження[27]. Важливим аспектом у вивченні відтворення психологічних текстів у перекладі є розгляд ролі емоційної інтелігентності перекладача [11].

Емоційна інтелігентність перекладача може виявитися вирішальною у розкритті справжнього смислу та глибини тексту. Здатність власного емоційного сприйняття перекладача переплітається з вмінням точно передати ці відчуття в іншій мові, зберігаючи при цьому їхню первинну сутність. Такий підхід сприяє формуванню емоційно насичених текстів, які мають потенціал стати джерелом взаємного розуміння та співпереживання в різних культурних контекстах [16].

Важливим є також розуміння того, як емоції визначають структуру мовлення та вибір лексичних одиниць. Перекладач повинен усвідомлювати, як психологічні аспекти впливають на мовленнєву поведінку автора, і знаходити відповідні виразні засоби в іншій мові для збереження автентичності тексту[18].

Таким чином, емоційна інтелігентність стає не тільки інструментом для вдосконалення процесу перекладу, але й ключовим фактором, що формує загальний характер та виразність літературного перекладу психологічних текстів. У світлі постійного розвитку міжнародних взаємодій та зближення різних культур, розуміння та правильне вираження емоцій стають золотим стандартом високоякісного літературного перекладу[3].

Також слід враховувати роль контексту в перекладі психологічних текстів. Іноді для повного розуміння психологічного змісту необхідно враховувати ширший контекст, такий як культурні особливості або історичний фон. Перекладач повинен бути чутливим до таких деталей, щоб зберегти глибину та повноту психологічного висловлення. Велика увага до контексту також враховує можливі амбігвітети та нюанси, що можуть виникнути при перекладі. Перекладач повинен бути здатним вирізняти та передавати важливі елементи контексту, які формують психологічну сутність тексту[5].

Розширений аналіз контексту відкриває нові перспективи для розуміння психологічних тем та забезпечує перекладачеві необхідні інструменти для висловлення та передачі багатшарових аспектів тексту. Такий глибокий підхід є важливим у вивченні психологічного перекладу, де точність та виразність зберігають важливість для досягнення цілей відтворення психологічних тем у міжкультурному контексті[20].

Загалом, психологічний переклад та лексична стилістика, які займають центральне місце в цьому дослідженні, вимагають від перекладачів не лише майстерності в мові, а й глибокого розуміння психологічних аспектів та контексту. У віддзеркаленні сучасних викликів та тенденцій, ці галузі продовжують еволюціонувати, надаючи нові можливості для досліджень і покращення якості міжкультурного спілкування[12].

Дослідження може також розглядати вплив різних перекладацьких стратегій на сприйняття психологічного тексту. Наприклад, дослідження адекватності досліджуваних стратегій у відтворенні емоційного забарвлення та нюансів стилізації тексту може привести до розробки ефективних методів перекладу для даного жанру[6].

Загалом, вивчення перекладу психологічних текстів відкриває широкі перспективи для подальших досліджень у галузі мовознавства, культурології та психології, сприяючи розвитку якісного та адаптованого міжкультурного спілкування.

Дослідження лексичної стилістики та психологічного перекладу визначають не лише напрямок розвитку перекладацької науки, але й важливість цих аспектів для сучасного суспільства. Лексична стилістика, зосереджена на вивченні стилістичного використання слів, разом з психологічним перекладом, що висвітлює психологічні відтінки текстів, утворюють важливий комплекс для ефективного міжкультурного спілкування[15].

Сучасні технології та глобалізація роблять психологічний переклад та лексичну стилістику особливо актуальними, вимагаючи від перекладачів нових навичок та стратегій. Розвиток цих галузей в наш час сприяє не лише

покращенню перекладів, але й формуванню високого стандарту міжкультурного спілкування, основанийого на точності, виразності та глибокому розумінні[31].

Наукові відкриття у цих областях також розширюють можливості вивчення психології мови та культурної динаміки. Удосконалення технік перекладу психологічних текстів допомагає розкривати багат шаровість людських взаємодій та поглиблює наше розуміння різноманітності психологічних концепцій.

Додатковим аспектом, який варто врахувати у дослідженні відтворення психологічних текстів у перекладі, є взаємодія між мовною та письмовою комунікацією. Психологічні тексти часто використовують не лише слова, але й невербальні елементи, які можуть впливати на сприйняття тексту. Перекладач повинен урахувати цю взаємодію, намагаючись передати не лише смисловий зміст, а й емоційну інтонацію та неказане [32].

Крім того, вивчення може розглядати використання технологій у процесі перекладу психологічних текстів. Сучасні інструменти машинного перекладу та комп'ютерні технології можуть виявитися корисними для автоматизації деяких етапів роботи перекладача, але водночас вони можуть ставити питання стосовно точності передачі психологічного навантаження та емоційного вираженнях[33].

Особливий акцент можна зробити на важливості неперервного професійного розвитку перекладачів у сфері психології. Оскільки ця галузь постійно змінюється і розвивається, перекладачі повинні бути в курсі останніх досягнень та тенденцій, щоб ефективно впроваджувати їх у свою роботу.

Такий комплексний підхід до вивчення перекладу психологічних текстів у перекладі може стати основою для подальших досліджень та розвитку цієї важливої галузі мовознавства та міжкультурної комунікації.

Виконання перекладу — завдання важке і багатогранне, що вимагає від перекладача глибоких знань та різноманітних навичок. При цьому особливу вагу мають розуміння лексичної стилістики та психології[10]. Лексична

стилістика — розділ мовознавства, що досліджує стилістичне використання лексики, вивчає, як виразність слів та їхні поєднання впливають на сприйняття тексту читачем або слухачем. Психологія — наука, яка вивчає психічне життя людини, її сприйняття інформації, формування думок та почуттів, реакції на різні стимули.

Взаємодія лексичної стилістики та психології у текстовому перекладі проявляється в тому, що перекладач повинен враховувати не лише лексичне значення слів, а й їхнє стилістичне забарвлення, а також психологічний вплив, що вони можуть справляти на читача чи слухача [37].

Лексична стилістика вивчає, як виразність слів та їхні поєднання створюють різні стилістичні ефекти, такі як нейтральність, розмовність, книжність, офіційність, емоційність та образність. Слова можуть бути розділені за стилістичним забарвленням на[31]:

- Нейтральні — без виразного стилістичного відтінку, використовуються у будь-якому стилі мовлення.
- Розмовні — характерні для розмовної мови, мають неформальний характер.
- Книжні — властиві книжковій мові, мають формальний характер.
- Офіційні — використовуються в офіційних документах, мають урочистий стиль.

Психологія вивчає, як люди сприймають інформацію. Вона досліджує, як люди формують свої думки та почуття, як вони реагують на різні стимули. При перекладі важливо враховувати психологічний вплив, який можуть мати слова на читача чи слухача. Наприклад, слова можуть викликати у читача різні емоції, такі як радість, печаль, гнів, страх тощо[41].

Під час перекладу текстів, особливо літературних, важливо розуміти, як виразність лексики та її стилістичне використання взаємодіють із психологічним впливом на читача. Слова не лише несуть смислове навантаження, але також можуть викликати конкретні емоції чи асоціації у реципієнта.

Аспект лексичної стилістики полягає в умінні перекладача передати не лише лексичне значення слів, а й їхнє тонке стилістичне забарвлення. Врахування стилістичних особливостей та емоційної насиченості слів є важливим елементом точного й виразного перекладу. Такий підхід дозволяє зберегти не лише сенс оригіналу, а й його емоційну інтонацію[41].

Психологічний аспект перекладу зосереджується на тому, як саме люди сприймають, розуміють і реагують на текст. Слова можуть викликати різні емоції та реакції у читача в залежності від їхнього звучання, виразності та семантичного навантаження[10].

Застосування вірного балансу між лексикостилістичними особливостями та психологічним впливом дозволяє перекладачу створити текст, який не лише точно передає сенс оригіналу, але й досягає максимально можливого емоційного звучання в мові реципієнта. Такий підхід допомагає зробити переклад живим, доступним та зрозумілим для аудиторії, що сприймає його в новому культурному та психологічному контексті[42].

Важливим елементом взаємодії лексичної стилістики та психології в текстовому перекладі є розуміння культурних відмінностей. Кожна культура має свої унікальні виразні засоби та стилістичні особливості, які можуть впливати на сприйняття слів та виразів. Перекладач повинен бути чутливим до цих відмінностей та враховувати їх, щоб передати не лише смислове навантаження, але й врахувати емоційні та культурні аспекти тексту[16].

Психологічний ефект перекладу також пов'язаний із сприйняттям соціокультурного контексту. Слова та вирази можуть мати різний емоційний відгук в різних культурах через їхню історію, традиції та специфіку. При вивченні психології перекладу важливо розуміти, як сприймається той чи інший вислів у контексті конкретної культури та як це може впливати на емоційний стан читача[21].

Також важливо враховувати аспекти індивідуальної психології. Різні люди можуть реагувати на слова та вирази різним чином в залежності від своїх досвідів, особистісних рис та настрою. Перекладач повинен враховувати ці

варіації, спрямовуючи свою роботу на максимально точне передавання емоційного відтінку тексту для широкого кола можливих читачів[10].

У світі глобалізації та культурного обміну взаємодія лексичної стилістики та психології в перекладі стає складнішою та захоплюючою задачею, що вимагає від перекладача глибокого розуміння культурних, емоційних та соціальних контекстів.

Крім вивчення стилістичних та психологічних аспектів при перекладі, важливо враховувати роль інтертекстуальності. Інтертекстуальні зв'язки виникають, коли текст взаємодіє з іншими текстами, культурними аспектами або історичними обставинами. Перекладач повинен розуміти ці зв'язки та здатний передавати їх у новому контексті, щоб забезпечити вірність оригіналу і відтворити повноцінний зміст [14].

Ще однією ключовою складовою є врахування прагматики перекладу. Прагматика вивчає вплив мовленнєвого висловлення на його оточення та взаємодію мовця з оточуючим середовищем. Перекладач повинен враховувати, як певні вирази чи вживання слів можуть впливати на читача, його відчуття та реакцію. Здатність передати не лише лексичне й граматичне значення, а й специфіку спілкування та комунікації, є важливою для успішного перекладу[18].

Інновації в сфері технологій також впливають на процес перекладу. Використання машинного навчання та штучного інтелекту дозволяє розробляти більш точні та швидкі переклади, але в той же час важливо розуміти, що вони можуть мати свої обмеження, особливо при відтворенні стилістичних та емоційних аспектів мовлення.

Отже, успішний переклад вимагає комплексного підходу, що поєднує знання лексикостилістики та психології з урахуванням інтертекстуальних, прагматичних та технологічних викликів, щоб передати не лише слова, але й їхній смисл, емоційний відтінок та культурний контекст[38].

1.4 Якість перекладу та фактори, що її формують.

Якість перекладу визначається як «якість послуги або продукту, що відповідає потребам, вимогам, очікуванням інструкціям та іншим аспектам»[21]. Це пов'язано з тим, що готовий переклад повинен відповідати цим критеріям.

Це аспекти, які мають відповідний нормативний характер або узгоджуються зі стратегією перекладу чи критеріями оцінки перекладу. Вони стосуються перекладацької діяльності.

Оцінювати якість перекладу за одними й тими самими критеріями принципово неправильно. Тобто, принципово неправильно оцінювати якість перекладів наприклад, наукової літератури, літературних творів і сценаріїв за одними і тими ж критеріями. Найбільш об'єктивним критерієм перекладу є еквівалентність між текстом оригіналу та перекладом[16].

Основою практичної оцінки перекладу є розуміння жанрових і стилістичних норм вихідного тексту[18]:

1. переклади художніх творів оцінюються відповідно до їхньої літературної цінності.
2. переклади технічної документації оцінюються за точністю та термінологічною точністю;
3. переклади рекламних текстів оцінюються за ефективністю.

Для багатьох практичних цілей необхідна така система критеріїв Найпоширенішими помилками при перекладі тексту є наступні[18]:

1. Значне спотворення змісту. В результаті переклад стосується зовсім іншої ситуації і фактично дезінформує;
2. Перекручення - не спотворює зміст оригінального тексту, але неправильно його подає.
3. Повний - передає ту саму ситуацію, що й оригінал, але деякі її деталі описані неправильно.
4. Неправильний - деякі деталі описані невірно.
5. Не суперечить загальному змісту оригіналу, але знижує якість перекладу.

6. Переклад відхиляється від стилістичних норм вихідного тексту.
7. Відхилення від стилістичних норм мови перекладу, використання одиниць, які не часто вживаються в таких текстах,
8. Зловживання іншомовними словами або технічними термінами.
9. Порухення основних норм мови перекладу.

Під час оцінювання якості перекладу таким помилкам присвоюється певна шкала. Звичайно, такі критерії є умовними. Однак, залежно від ступеня складності перекладу і від важливості перекладеного матеріалу, типу перекладу можуть використовуватися такі додаткові коефіцієнти:

- Офіційний переклад
- Практичний переклад;
- Чорновий переклад [32].

Це пов'язано з економічними причинами. Очевидно, що найякісніші переклади є найдорожчими через додаткову роботу, пов'язану з перекладом. Звичайно, на якість також впливає час, необхідний для виконання перекладу, а забезпечення належної якості є невід'ємною частиною роботи перекладача.

Висновок до розділу 1

Дослідження перекладу психологічних текстів та лексичної стилістики представляють собою важливі галузі, що спрямовані на покращення якості міжкультурного спілкування через ефективне відтворення не лише лінгвістичної, але й психологічної суті оригіналу. Переклад психологічних текстів в свою чергу, у контексті глобалізації вимагає від перекладачів глибокого розуміння культурних та психологічних відмінностей, а також розуміння аспектів якісного перекладу[13].

Ці галузі продовжують активно розвиватися, адаптуючись до нових тенденцій. Лексична стилістика може досліджувати стилістичні особливості мови, тоді як психологічний переклад враховує зростаюче значення міжкультурних взаємодій [1].

Дослідження відтворення психологічних текстів з англійської мови на українську є особливо актуальним в умовах зростаючого інтересу до

англомовної культури та літератури в світі. Розробка теоретичних основ та практичних рекомендацій у цих областях сприятиме не лише поліпшенню перекладів, але й глибшому розумінню психологічного контексту текстів, забезпечуючи ефективний обмін інформацією між різними культурами та сприяючи поглибленню міжнародного порозуміння.

У світі мовознавства лексична стилістика, яка досліджує виразність та стилістичні аспекти лексики, визнається суттєвою галуззю. Зосереджуючись на використанні слів у різних функціональних стилях та стилістичних відтінках, лексикостилістика розкриває багатогранність мови.

Функціонально-стильовий підхід та експресивно-емоційний підхід в рамках сучасної лексичної стилістики розширюють розуміння лексичної варіативності. Вони визначають лексику за її функціональною належністю до стилів мови та здатністю виражати емоції та почуття. Семантичний підхід, у свою чергу, аналізує значення слів та їхні семантичні відносини[11].

Лексична стилістика виокремлює різні групи лексики, такі як нейтральна, книжкова, розмовна, просторічна, жаргонна та професійна. Це дає можливість класифікувати слова за їхнім стилістичним відтінком та використовувати їх у відповідних мовних ситуаціях.

У контексті літературного перекладу, психологічний підхід набуває особливого значення. Враховуючи емоції, настрої та мотивації персонажів, перекладачі можуть впливати на сприйняття читачів і зберігати літературні цінності через мовні бар'єри.

Загальна взаємодія лексичної стилістики та психології у текстовому перекладі вимагає від перекладача глибокого розуміння стилістичних аспектів та психологічних відтінків мови. У контексті глобалізації та технологічного розвитку, лексична стилістика та психологічний переклад є ключовими елементами для збереження індивідуальності та виразності мови в сучасному світі.

Сучасні тенденції в лексичній стилістиці відкривають нові перспективи досліджень та аплікацій. Зокрема, інтернет-мовлення та взаємодія в соціальних

мережах стають важливими аспектами, які впливають на стилістичні особливості мови. [24].

Психологічний переклад у літературному контексті виявляється не лише важливим аспектом мовознавства, але й ключовим елементом в передачі емоцій, настроїв та психологічних аспектів тексту. Зокрема, методи психологічного перекладу, такі як адекватний переклад, адаптація та трансформація, стають інструментами, які дозволяють перекладачам виражати глибокі психологічні аспекти через мовні бар'єри.

У світі, де глобалізація та культурний обмін стають все більш важливими, психологічний переклад у літературному контексті отримує новий вимір. Цей вид перекладу сприяє взаєморозумінню між різними культурами, допомагаючи зближувати читачів з різних частин світу. Передаючи психологічні аспекти твору, перекладачі впливають на сприйняття та інтерпретацію читачів, що сприяє розвитку літературного світу в умовах глобального обміну ідей та цінностей.

РОЗІДЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЛЕКСИЧНОЇ СТИЛІСТИКИ У ПЕРЕКЛАДІ КНИГИ ЕРІКА БЕРНА «ІГРИ, У ЯКІ ГРАЮТЬ ЛЮДИ»

2.1 Аналіз англо-українських перекладів психологічних термінів

Книга Еріка Берна «Ігри, у які грають люди» визнана однією з найвпливовіших у галузі психології. Автор досліджує явище психологічних ігор, які відбуваються у різних аспектах життя людини. Берна трактує ці ігри як типові сценарії поведінки з конкретними цілями та правилами.

Переклад книги Берна на українську мову був виконаний у 2016 році. Карина Меньшикова, перекладач, внесла значний вклад у поширення теорій Берна в Україні [4]. Це дослідження має на меті проаналізувати лексичні одиниці, що відображають психологічні концепції у перекладі книги «Ігри, у які грають люди» Берна.

При дослідженні оригінального тексту книги «Games People Play: The Psychology of Human Relationships»[40], зібрані для незалежного дослідження близько 100 психологічних термінів та проведений аналіз того, як вони утворюються.

Психологічні терміни характеризуються структурною неоднорідністю. Вони утворюються за різними словотвірними моделями. При розгляді детальніше, необхідно виділити:

1. З одним компонентом, наприклад: anger – злість; irritation – роздратування; empathy - співчуття; phobia - фобія; attack - насильство; symptoms - симптоми; abuse – зловживання; attack - насильство; symptoms - симптоми; abuse - зловживання; conflict - конфлікт; control - контроль; strain - напруга; stress - стрес; therapy - терапія.

Одноелементні терміни поділяються на прості та багатокомпонентні (складається з двох (або більше) коренів і сприймається як одне слово). Прості слова утворюються за допомогою афіксів. Вони утворюються за допомогою суфіксів або префіксів, або поєднанням суфіксів і префіксів. Похідні слова можна розділити на кілька категорій:

- Терміни, утворені за допомогою суфіксів: avoidance - уникнення; cognition - пізнання; adaptation - адаптація; anxiety - тривога; competence – компетентність.
- Терміни, утворені за допомогою префіксів: injury - травма; impact - вплив; immaturity - незрілість; incompetence - некомпетентність; incapacity – недієздатність.
- Терміни, утворені суфіксально-префіксальним способом: impulsivity - імпульсивність; aggression - агресія; depression - депресія; abnormal - ненормальний; atypical - нетиповий; irritability - дратівливість.

Складні терміни вимагають особливої обережності та уваги при перекладі. При перекладі складних термінів слід бути особливо уважним і обережним. Більшість складних термінів складаються зі словосполучень, але деякі утворюються шляхом додавання основ. Складні іменники складаються з іменників, які мають певні структурні та семантичні зв'язки між собою: pathological - патологічний; neurodevelopment - нейророзвиток. hyperactivity - гіперактивність; psychosomatic – психосоматичний. Переклад складних термінів відбувається за допомогою аналогій.

2. Двохкомпонентні терміни. Для перекладу терміна необхідно детально проаналізувати найпоширеніші синтаксичні особливості. Термінологічна структура терміна становить три чверті значення терміна. Англійські іменники замінюються іменниково-прикметниковими конструкціями як складні (psychological therapy - психологічна терапія) або коли іменник замінюється словосполученням з тим самим значенням (anxiety tolerance - толерантність до тривоги). Найпоширеніші конструкції - іменник + іменник. Ці вирази перекладаються:

- Складні слова схожої структури - emotional stress - емоційний стрес; психотичні розлади - psychotic disorders - тут прикметник замінено іменником.

- Складні терміни, де прикметник замінено висловом відповідними прикметниками - genius – обдарованість; економність - frugality - символізує винагороду;
- Складні терміни, в яких прикметник супроводжується дієприкметником теперішнього часу - stimulus release - вивільнення стимулу.

Іменникові словосполучення часто ускладнюються прийменниками. Такі вирази з прийменниками не створюють проблем у процесі перекладу. На українську мову вони перекладаються простими виразами - наприклад, psychology of religion - психологія релігії, або прийменниковим словосполученням - escape from reality - втеча від реальності; це також може бути поєднання дієслова та іменника, що зазвичай перекладається наступним чином.

3. Тричленна конструкція - термін, що складається з трьох частин.

Найчастіше зустрічається - іменник + іменник + прикметник. Існує два основних способи перекладу цієї моделі:

- Заміна іменників та прикметників іменниками (scale of age characteristics – шкала вікових особливостей);
- Заміна іменників та прикметників іменниками (a psychologist who studied behavior - психолог, який вивчає поведінку);

4. Наступна модель у книзі - прикметник - прикметник – іменник, наприклад – therapeutic psychodynamic process – терапевтичний психодинамічний процес.

5. Терміни, що складаються з чотирьох і більше компонентів - прямий переклад з використанням українських еквівалентів або описовий метод перекладу - cognitive process of personality psychology – когнітивні процеси в психології особистості.

6. Термінологія (абревіатурна) - ще одна структурна модель психологічної термінології - утворюються шляхом скорочення слова або словосполучення за допомогою вихідного слова або словосполучення - BPI (Brain Performance

Index) - індекс продуктивності мозку. Аббревіатури, зазвичай, перекладаються на українську мову цілими словами або цілими реченнями.

Таким чином, психологічні терміни мають свої структурні особливості. При перекладі цих термінів важливо враховувати їхню структуру та специфічний контекст.

Нижче наведено деякі методи та прийоми перекладу психологічних термінів:

1. Семантична точність: психологічні терміни чітко визначені.
2. Контекстуалізація: психологічні терміни можуть означати різні речі в різних контекстах. Важливо враховувати контекст терміна та адаптувати переклад до конкретного контексту.
3. Еквівалентність - важливо забезпечити еквівалентність між вихідними та цільовими термінами,
4. Калькування: Деякі психологічні терміни можна перекласти шляхом калькування. Слово замінюється відповідним еквівалентом мовою перекладу.
5. Фразеологізми: деякі психологічні терміни Деякі психологічні терміни можуть бути виражені за допомогою ідіом та повсякденних виразів.
6. Лексична адаптація: психологічну термінологію може знадобитися адаптувати до мови та культури цільової аудиторії.

При перекладі психологічної термінології важливо не тільки забезпечити точність і достовірність перекладу, а й врахувати контекст і особливості читача, для якого призначений переклад. Крім того, поєднуючи різні способи перекладу та перекладацькі прийоми

Аналіз лексики книги Берна проводився за рядом критеріїв. Зокрема, використання термінологічної лексики, якою автор користується в психології, було розглянуто. Перекладач передав терміни українською мовою відповідно до загальноприйнятих норм.

У результаті дослідження виявлено, що у перекладі книги Берна «Ігри, у які грають люди» використовується різноманітний набір лексичних одиниць, які чітко відображають психологічні концепції. Перекладач Карина

Меньшикова вдало використала термінологічну, загальномовну та образну лексику для вираження теоретичних поглядів Берна українською мовою[4, 40].

Ось деякі приклади використання лексичних одиниць, що відображають психологічні концепції, у перекладі книги Берна[4, 40]:

Термінологічна лексика:

- «ігра» (game) – «гра»
- «сценарій» (script) – «сценарій»
- «роль» (role) – «роль»
- «транзакція» (transaction) – «транзакція»
- «его-стан» (ego-state) – «его-стан»
- «транзакційний аналіз» (transactional analysis) – «транзакційний

аналіз»

Загальномовна лексика:

- «дорослий» (adult) – «розумний»
- «дитячий» (child) – «емоційний»
- «грати» (play) – «грати»
- «перегравати» (replay) – «перегравати»
- «навчати» (teach) – «навчати»
- «награвати» (indoctrinate) – «награвати»

Образна мова:

- «сценарій» (script) – «п'єса»
- «ігра» (game) – «шахова партія»
- «транзакція» (transaction) – «угода»
- «его-стан» (ego-state) – «внутрішнє Я»
- «транзакційний аналіз» (transactional analysis) – «транзакційний

шах»

У книзі Берна використовується широкий спектр термінів, що відображають його теоретичні концепції. Серед них можна виділити такі основні групи: термини, що стосуються структури особистості, такі як «его-стани», «ігри», «транзакції», «сценарії»; термини, що стосуються

терапевтичних методів, такі як «трансактний аналіз», «транзакційна терапія», «транзакційний аналіз сім'ї»; термини, що стосуються інших психологічних концепцій, такі як «конгруентність», «неконгруентність», «захисні механізми», «психосоматичні захворювання»[4, 40].

Перекладач прагнув до максимальної точності передачі значення цих термінів українською мовою. У деяких випадках це було непросто, оскільки в українській мові відсутні точні відповідники англійським термінам. Наприклад, термін «ego state» перекладено як «его-стан», оскільки в українській мові немає слів, що чітко відповідають англійським «ego» і «state»[4, 40]

У цілому, перекладач виконав свою роботу якісно, зумівши передати складні психологічні поняття українською мовою так, щоб їх було легко зрозуміти читачеві. Окрім термінологічної лексики, у книзі Берна також використовується велика кількість загальної лексики. Ця лексика використовується для пояснення теоретичних концепцій та для створення живого та образного викладу[4,40].

Аналіз лексики книги Берна дозволяє зробити висновок, що ця книга є цінним внеском у вітчизняну психологію. Вона містить оригінальні теоретичні концепції та практичні методи, які можуть бути використані для вирішення широкого спектру психологічних проблем.

В подальших главах книги Берна приступає до конкретизації своїх концепцій та їх практичного застосування. Автор розглядає різні життєві ситуації, розкриваючи, як саме взаємодія людей може трансформуватися в різні «ігри». Він надає читачеві інструменти для впізнавання цих ігрових сценаріїв у повсякденному житті та розвиває ідеї, як змінити негативні динаміки.

Підкреслюється важливість самопізнання і розуміння власного внеску у динаміку взаємовідносин. Берна розглядає різні «ролі», які ми відіграємо у взаємодії з іншими, і вказує на можливості зміни цих ролей для покращення комунікації та стосунків.

У процесі перекладу на українську мову, перекладач ставив за мету передати не лише лексичне значення термінів, а й відтворити суть ідей, які

автор вкладає в кожне поняття. Це дозволяє читачеві не лише отримати точне уявлення про термін, але й застосовувати ці ідеї у власному житті[4, 40].

Важливим аспектом є інтеграція терапевтичних методів у повсякденну практику. Берн детально розглядає використання трансакційного аналізу у терапевтичних сесіях та розробляє конкретні приклади застосування цих методів для розв'язання конфліктів та поліпшення якості життя.

У кінці книги Берн надає практичні поради для читачів щодо використання своїх відкриттів та покращення взаємовідносин. Завдяки цьому, читач може не лише зрозуміти теоретичні концепції, а й активно впроваджувати їх у власне життя для досягнення більш глибокого розуміння себе та оточуючих.

Під час подальшого розгортання ідей, Берн досліджує роль «ігор» у формуванні особистості та визначає, як вони можуть впливати на психічне здоров'я. Він висвітлює важливість виходу за межі існуючих ігрових сценаріїв та розробки нових, що сприяють більш глибокому взаєморозумінню та позитивним змінам у спілкуванні.

Український переклад враховує не лише термінологічний аспект, а й передає емоційний та культурний вимір ідей Берна. Це робить текст доступним та зрозумілим для українського читача, враховуючи його унікальний контекст та особливості мовної культури[4, 40].

Берн закликає до вдосконалення особистісного росту через усвідомлення своїх ігрових стратегій і їхніх можливих наслідків. Він висловлює ідеї щодо важливості керування власними емоціями та розвитку емоційного інтелекту для досягнення гармонії в міжособистісних відносинах.

Загалом, «Ігри, у які грають люди» Еріка Берна вирізняється не лише своєю теоретичною глибиною, але й конкретними порадами та практичними прикладами для розвитку особистості та вдосконалення взаємодій. Книга залишає читача з розумінням, що можна активно впливати на якість свого життя, змінюючи свій власний «сценарій» і взаємодіючи з іншими на більш конструктивному рівні.

Також проаналізовано використання загальномовної лексики для позначення психологічних концепцій, що дозволяє визначити, як Берн у деяких випадках використовує загальноприйнятну лексику для вираження своїх психологічних ідей.

Необхідно звернути увагу і на використання образної мови для пояснення психологічних концепцій. Берн часто використовує образи для роз'яснення своїх теоретичних поглядів, і це було передано в перекладі з урахуванням задуму автора.

2.2 Визначення специфічних засобів лексичної стилістики в оригіналі та перекладі

Книга канадсько-американського психолога та психіатра Еріка Берна «Ігри, у які грають люди» є одним із найвідоміших творів у галузі психології. У ній автор описує своєрідні сценарії поведінки, які люди використовують у спілкуванні з іншими. Ці сценарії, які Берн називає іграми, мають певну структуру, мету та результат.

Оригінальна назва книги «Games People Play»[40] є досить лаконічною та точною. Вона підкреслює, що ігри є невід'ємною частиною людського спілкування. При перекладі книги на українську мову було використано аналогічну назву «Ігри, у які грають люди»[4].

У мові книги Еріка Берна можна виділити ряд специфічних лексикостилістичних засобів, які допомагають автору чітко та лаконічно викласти свої ідеї. До таких засобів належать:

- Використання термінів із психоаналізу. Берн був одним із засновників транзакційного аналізу, і в своїй книзі він широко використовує терміни, пов'язані з цією теорією. Наприклад, він вживає такі терміни, як «его-стани», «транзакції», «ігри».
- Використання метафор та порівнянь. Берн часто використовує метафори та порівняння, щоб зробити свої твердження більш образними та зрозумілими. Наприклад, він порівнює ігри зі «скриптами», які люди отримують у дитинстві, і з «хворобою», від якої можнавилікуватися.

- Використання риторичних запитань. Берн часто використовує риторичні запитання, щоб спонукати читача до роздумів. Наприклад, він запитує: «Чому люди грають в ігри?»

При перекладі книги на українську мову було зроблено спробу максимально зберегти ці специфічні засоби лексичної стилістики. Однак, у деяких випадках було здійснено певні зміни, щоб зробити текст більш зрозумілим та прийнятним для української мови. Наприклад, термін «ego-state» було перекладено як «его-стан», а термін «transaction» було перекладено як «трансакція»[4, 40]. У перекладі цієї концепції на українську мову, деякі терміни були адаптовані для кращого розуміння. «Script» перекладено як «сценарій», а «disease» як «хвороба», виходячи з контексту використання цих термінів Берном.

В подальшому викладі своїх ідей Берн ставить під сумнів поняття «ігор» як лише негативних взаємодій. Він закликає читача розглядати їх як складову необхідну для розвитку особистості та формування стосунків. Автор вбачає в іграх не лише спробу уникнути конфліктів, а й можливість вивчення самого себе через взаємодію з іншими.

Берн також висвітлює важливість розуміння своїх «ролей» в житті та взаємодії з іншими. Його власний внесок у психотерапію полягає у визначенні концепції «трансакцій», які відображають обмін поведінковими сигналами між людьми. Відтак, читачеві відкривається можливість аналізувати та усвідомлювати свої власні вчинки та їх вплив на оточуючих[4, 40].

Важливо підкреслити, що Берн не намагається засудити чи обвинувачувати, але, навпаки, спонукає до рефлексії та розвитку. У своїй книзі він надає інструменти для розкриття та розуміння власної «гри», допомагаючи кожному з нас стати активним учасником власного життя.

Подальший розгляд ідей Берна в книзі занурює нас у велике різноманіття «ігор», в яких люди беруть участь щодня. Автор стверджує, що розуміння цих ігор може служити ключем до покращення власного життя та взаємин з іншими.

Берн докладно розглядає поняття «скрипту», яке відображає ранні уявлення та патерни, встановлені в нашому ранньому дитинстві. Ці скрипти визначають, як ми сприймаємо світ та взаємодіємо з іншими, і часто можуть стати перешкодою для особистого розвитку[4, 40].

Автор надає можливість читачеві визначити свій власний «скрипт», розібратися в його впливі та, за необхідності, внести зміни. Це відкриває новий шлях до самопізнання та самовдосконалення.

Однією з центральних ідей є те, що розуміння «ігор» дозволяє нам стати свідомими учасниками власного життя, уникнути несвідомих пасток та краще взаємодіяти з оточенням. Замість того, щоб бути лише «гравцем», ми можемо стати активними режисерами власної долі.

У перекладі книги на українську мову важливим було передати цю ідею особистого контролю над власним життям. Таким чином, термін script - «скрипт» був збережений у перекладі, щоб відобразити важливість цього концепту для розуміння себе та власного життя[4, 40].

«Ігри, у які грають люди» продовжує закликати читача задуматися над своїми власними стереотипами та сприйняттям, відкриваючи нові можливості для особистого росту та глибшого з'єднання з іншими.

3.3 Ретроспекція на психологічний вимір у перекладі та взаємодія з аудиторією

У психологічному вимірі переклад книги має ряд переваг. По-перше, перекладачам вдалося зберегти основні ідеї та концепції теорії транзакційного аналізу, розробленої Еріком Берном. По-друге, переклад є точним і зрозумілим. По-третє, перекладачами було зроблено ряд доповнень, які роблять книгу більш актуальною для української аудиторії[4].

Однією з переваг перекладу є те, що він дозволяє читачам краще зрозуміти концепцію «ігор» у теорії транзакційного аналізу. Берн визначає гру як «повторювану послідовність взаємодій, яка має прихований мотив і заздалегідь визначений результат». Ігри можуть бути як позитивними, так і

негативними. Вони можуть сприяти розвитку стосунків або ж, навпаки, руйнувати їх.

У перекладі книги Берна дається детальний опис різних типів ігор. Читач може дізнатися про життєві ігри, подружні ігри, сексуальні ігри та інші. Берна також розглядає питання, як можна усвідомити і змінити свої ігри.

Що стосується взаємодії з аудиторією, то переклад книги Еріка Берна «Ігри, в які грають люди» є досить успішним. Книга була добре сприйнята читачами. Вона стала бестселером і набула широкого визнання серед психологів і психологічних консультантів.

В подальшому розгортанні ідей слід зазначити, що переклад книги Берна розширив сферу впливу транзакційного аналізу в Україні. Теоретичні основи, представлені в оригінальному творі, відкрили нові перспективи для розвитку психотерапевтичної практики та освіти в країні.

Зокрема, книга надала підґрунтя для вивчення психологічних аспектів міжособистісних відносин, які стали актуальними в умовах сучасного українського суспільства. Засвоєння концепцій «ігор» та «скриптів» стало важливим кроком для розуміння та оптимізації комунікаційного простору.

Також важливо відзначити внесок перекладу у розбудову системи психологічної освіти. Знання, отримане з цієї книги, не лише сприяє розвитку професіоналізму практикуючих психологів, а й входить в базовий курс для майбутніх фахівців у галузі психології.

Важливим плюсом перекладу є також те, що він відкриває можливість для читачів втілити отримані знання у практику. Здатність впізнавати та аналізувати різні «ігри», в які грають люди, стала необхідністю для тих, хто прагне поліпшити якість своїх взаємовідносин та побудувати ефективну комунікацію.

Також важливо відзначити, що переклад книги Берна не лише допомагає усвідомити та вирішити особисті проблеми, але й стимулює до особистісного зростання. Зміна світогляду та підвищення самосвідомості в результаті читання

цієї книги стає ключовим чинником для розвитку як індивіда, так і суспільства в цілому.

На додаток до цього, важливо відзначити вплив перекладу книги на психотерапевтичну практику в Україні. Завдяки доступності та зрозумілості перекладу, практикуючі психотерапевти отримали ефективний інструмент для спілкування з клієнтами та використання концепцій транзакційного аналізу у своїй роботі.

Поняття «ігор» та «скриптів», які Берн висвітлив у своїй книзі, стали необхідними елементами для розуміння джерел конфліктів та стресових ситуацій у психічному житті клієнтів. Практики та методи, які випливають з теорії транзакційного аналізу, стали популярними інструментами для розвитку стратегій самоусвідомлення та саморегуляції у клієнтів.

Також необхідно відзначити позитивний вплив перекладу на самоосвіту. Інтерес до психології та розвитку особистості зріс серед тих, хто самостійно вивчає теми психології. Книга стала своєрідним «путівником» у світі міжособистісних відносин та власної психології для багатьох самоосвітніх індивідів.

Ще однією важливою деталлю є те, що переклад книги Берна став підставою для проведення різноманітних тренінгів і семінарів, присвячених темі транзакційного аналізу. Це сприяє розповсюдженню та поглибленню знань серед різних верств населення, включаючи не лише фахівців у сфері психології, а й представників інших професій.

Загалом, переклад книги Еріка Берна «Ігри, в які грають люди» виявився не лише літературною подією, а й важливим кроком у напрямку розширення психологічного розуміння та самосвідомості серед українського читача.

Новий переклад книги Еріка Берна не лише збагатив українську психологічну літературу, але й відкрив нові перспективи для дослідження людської поведінки та міжособистісних відносин. Це допомагає розвивати у населення навички ефективної комунікації та самовідданості.

Додатково, переклад відкрив можливість для створення нових методик та програм вивчення та розвитку особистості на основі транзакційного аналізу. Це стимулює активний інтерес до психології та самосвідомості в українському суспільстві.

Також важливо відзначити взаємозв'язок перекладу із розвитком інтернет-спільнот та форумів, де читачі можуть обговорювати та обмінюватися своїм досвідом застосування концепцій транзакційного аналізу у щоденному житті.

У світлі найновіших тенденцій можна зауважити, що переклад книги Берна став сприянням активному розвитку аудіо та відеоконтенту, присвяченого психології. Лекції, обговорення та аналізи, засновані на матеріалі книги, набули популярності в онлайн-просторі, розширюючи досягнення концепцій Берна серед аудиторії різних вікових груп.

Також варто відзначити, що переклад став стимулом для активного вивчення транзакційного аналізу в рамках вищої освіти та досліджень у галузі психології. Нові підходи до аналізу міжособистісних відносин і взаємодії, які виникли з цієї книги, вже впливають на сучасні дослідження і стають об'єктом уваги науковців.

Окрім того, переклад активно використовується в психотерапевтичній практиці не лише як інструмент для розуміння теоретичних концепцій, але і як підґрунтя для розробки нових підходів до практичної роботи з клієнтами.

Нарешті, варто відзначити, що переклад книги Берна долучив Україну до глобального діалогу про психологічні аспекти міжособистісної взаємодії. Інтеграція транзакційного аналізу у світовий контекст дозволяє українським психологам та фахівцям активно вносити свій вклад у сучасну психологічну науку та практику.

Висновок до розділу 2

У підсумку, книга Еріка Берна «Ігри, у які грають люди» виявилася важливим та впливовим твором в галузі психології, де автор детально розглядає психологічні ігри як типові сценарії взаємодій з конкретними цілями та

правилами. Переклад цієї роботи на українську мову, виконаний Кариною Меньшиковою, виявився вдалим, зберігаючи основні ідеї та концепції теорії транзакційного аналізу.

Аналіз лексичних одиниць у перекладі свідчить про те, що перекладач вдало впорався із завданням передачі термінології психології, що використовується автором. Також були враховані критерії точності та зрозумілості, роблячи книгу актуальною для української аудиторії.

Книга Еріка Берна акцентує увагу на іграх як невід'ємній частині людського спілкування, розкриваючи їхню значущість для розвитку особистості та формування стосунків. Переклад дозволив українським читачам глибше зрозуміти концепцію ігор у транзакційному аналізі, розширивши сферу впливу цієї теорії в Україні.

Книга, як бестселер, стала важливим навчальним посібником для студентів психологічних факультетів і користується популярністю серед психологів-практиків. Успішний переклад сприяв взаємодії з аудиторією, де книга стала визнаною та здобула широке визнання серед фахівців.

Після перекладу книги в Україні транзакційний аналіз став більш доступним, відкривши нові перспективи для розвитку психотерапевтичної практики та освіти в країні. Такий великий успіх перекладу свідчить про його вагомий внесок у психологічну науку та практику в Україні.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження було досягнуто мети та вирішено поставлені завдання, вивчені лексико-стилістичні особливостей відтворення психологічних текстів у перекладі та аналіз взаємодії лексичної стилістики та психологічних особливостей у текстовому перекладі, розкрито методи психологічного перекладу в літературному контексті, а також огляд підходів лексичної стилістики в сучасній лінгвістиці, а також:

- розкрито сутність лексичної стилістики, виявлено ключові аспекти та визначити її роль у текстовому аналізі;
- визначено вплив культурних та мовних різниць на відтворення психологічних концепцій у перекладі.
- проаналізовано сучасні тенденції в застосуванні підходів лексичної стилістики до текстового аналізу та їх роль у процесі перекладу.
- проаналізовано лексико-семантичні особливості англійських термінів з точки зору перекладу.

У висновку можна зазначити, що дослідження відтворення психологічних текстів у перекладі та розвиток лексичної стилістики є ключовими аспектами, спрямованими на покращення міжкультурного спілкування та ефективного відтворення психологічної суті оригіналу. Обидві галузі активно адаптуються до сучасних тенденцій, враховуючи вплив цифрових платформ і глобалізації.

Лексична стилістика, розглядаючи стилістичне використання лексичних одиниць, досліджує нові виклики, такі як інтернет-мовлення та соціальні мережі. Психологічний переклад, в контексті глобалізації, вимагає від перекладачів глибокого розуміння культурних та психологічних відмінностей.

Дослідження відтворення психологічних текстів з англійської мови на українську набуває особливої актуальності, враховуючи зростаючий інтерес до освіти, міжнародних наукових зв'язків та досягнень. Теоретичний та практичний аспекти цих галузей сприятимуть покращенню якості перекладів та глибшому розумінню психологічного контексту текстів.

Психологічний переклад, враховуючи емоції та психологічні аспекти, виявляється ключовим елементом в передачі літературних цінностей через мовні бар'єри. Зрештою, важливість досліджень у галузі лексичної стилістики та психологічного перекладу виходить за межі наукових областей. Вони мають безпосереднє практичне застосування в сучасному світі, де культурна та мовна різноманітність стають невід'ємною частиною щоденного спілкування. Відповідно, подальший розвиток цих галузей сприятиме покращенню якості комунікації, що є ключовим елементом в розбудові взаєморозуміння між націями та культурами.

Крім того, висвітлення питань лексичної варіативності та психологічного виміру мови в перекладі відкриває нові горизонти для вивчення мовознавства в контексті сучасних технологічних та культурних трансформацій. Це також надає можливість створення нових методик навчання та підготовки перекладачів, щоб вони могли більш успішно впоратися із викликами, які ставлять перед ними сучасні комунікаційні платформи.

У світлі глобалізації та постійного розвитку технологій важливість лексичної стилістики та психологічного перекладу стає актуальнішою, адже вони сприяють формуванню взаємопорозуміння та культурного обміну, що є важливими аспектами сучасного світу.

Запровадження в практику отриманих з досліджень результатів може стати кроком до розбудови більш гармонійного інформаційного простору, де різні культури взаємодіють, співпрацюють та розуміють одна одну. В цьому контексті важливо підкреслити роль освіти, яка може відігравати визначальну роль у формуванні компетентних мовних та перекладацьких умінь для майбутніх поколінь.

Загалом, лексична стилістика та психологічний переклад є не лише об'єктом академічних досліджень, але й інструментами для покращення сприйняття та взаєморозуміння в умовах глобалізованого світу, де вартість кожного слова та його психологічне відтінення може мати вирішальне значення в процесі міжнародного спілкування.

Таким чином, під час аналізу лексико-стилістичних та перекладацьких особливостей відтворення психологічних текстів в англо-українському перекладі книги Еріка Берна «Ігри, в які грають люди» з'ясувалося, що явище експресивності є складним і може бути пояснене існуванням різних процесів.

Це можна пояснити існуванням різних підходів та концепцій. Вивчення проблеми точності в англо-українському перекладі, яке виникло в останнє десятиліття, можна пояснити зростаючим інтересом до мовної індивідуальності або, точніше, до мовних особливостей.

Мова, що характеризується психологічною активністю, впливає на мовні прояви, риси та поведінку людини. У перекладі книги Еріка Берна «Ігри, в які грають люди» кожен елемент речення займає певне місце. Воно визначається синтаксичним виразом, зв'язком з іншими словами та типом речення.

В результаті певні елементи виокремлюються і піддаються особливим виразам, які несуть емоційне значення відповідно до їхнього експресивного змісту та інтенсивності.

Інверсія - це синтаксичний засіб. Він залежить від зв'язку компонентів речення між собою. Раптово змінюючи порядок окремих слів у реченні, можна змінити синтаксичні зв'язки речення. У довгостроковій перспективі це може навіть змінити значення всього речення.

Англійські слова мають внутрішню природу, яка менше залежить від мовленнєвого контексту, ніж українські слова. Такі експресивні особливості безпосередньо пов'язані з наступним: повсякденні (розмовні) вирази в українській лексиці більш предметно-логічні. Багатий стилістичний та образний склад мови посилює її експресивний та емоційний вплив на читача (наприклад, прикметники, вищий ступінь порівняння, образні вирази, ідіоми, різноманітні синтаксичні конструкції). Крім літературних термінів, використовуються також розмовні елементи. Мова і вирази призначені для широкої читацької аудиторії, а тому легкі для розуміння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акоп'янц Н. М. Лексико-стилістичні особливості перекладу англомовних текстів ЗМІ на українську мову. Вісник Нац. техн. ун-ту «ХП»: зб. наук. пр.: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. Харків: НТУ «ХП», 2016. – № 13 (1185). – С. 59-63.
2. Амеліна С. М. та ін. Актуальні проблеми теорії і практики сучасного перекладу: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2018. URL: http://10.0.2.150/docs/CUL/Amelina_2A.pdf. (дата звернення: 08.12.23)
3. Балахтар В. В., Балахтар К. С. Адекватність та еквівалентність перекладу. URL: <https://confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm> (дата звернення: 20.01.2024).
4. Берн Е. Ігри, у які грають люди; пер. з англ. К. Меньшикової. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 256 с.
5. Білоус О.М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с
6. Богайчук О. С. Лексичні трансформації в перекладі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021. №49. Том 2. С. 143-146. URL: http://www.vestnikphilology.mgu.od.ua/archive/v49/part_2/34.pdf.
7. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Навч. посіб.– К.: Центр учбової літератури, 2011. – 416 с.
8. Венжинович Н. Ф. Особливості перекладу фразеологізмів з української мови англійською: навчально-методичний посібник для студентів філологічного факультету, ОП «Українська мова та література. Англійська мова та література». Ужгород: ПП Данило С.І., 2021. 104 с.
9. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : Вид. дім «КМ Academia», 2000. 216 с.

10. Дячук Н. В., Рушиць, В. С. Лексичні трансформації у художньому перекладі. *Impact of modernity on science and practice. Abstracts of XVIII International Scientific and Practical Conference.* с. 407-409.
11. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк: ДонНУ, 2012. – 402 с.
12. Защепа О.В. Англomовні психологічні терміни та їх переклад. *Іноземна філологія.* Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. Вип. 125. С. 32–39.
13. Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., та ін. Психологія мовлення і психолінгвістика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ.: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, в-во «Фенікс», 2008. 245 с
14. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови. Навчальний посібник . Вид . 2-ге , перероблене . Львів: ПАЮ , 2007 . 400 с .
15. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: навчальний посібник. Вінниця, 2018. 656 с
16. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: «Нова книга», 2001. 448 с.
17. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Вінниця: Всесвіт, 2003. – 130 с.
18. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси: Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. 288 с.
19. Лобода В. Художній переклад: особливості та труднощі. Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації: збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю, 4 жовтня 2021 року. Гол. ред. Н. Л. Замкова. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2021. URL: http://10.0.2.150/docs/Zbirnyky_konferents/2021/4.10.21%201.pdf. (дата звернення: 12.01.2024)

- 20.Лотоцька О. Л. Реалії в міжкультурному аспекті перекладу англомовних текстів Філологічні трактати. 2013. №4. С.47-51.
- 21.Максімов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів. Київ: Ленвіт, 2012. 203 с.
- 22.Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
- 23.Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підручник. Київ: Вища шк., 2003.462 с.
- 24.Міщенко Н., Гут Н. Способи перекладу термінології сфери практичної психології та соціальної педагогіки. Збірник наукових праць студентів та молодих учених. Умань, 2012. С. 52–26.
- 25.Міщинська І.М. Лексико – семантичні особливості ділової англійської. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. –2013. Випуск 1 (87). – С.113 – 118.
- 26.Мойсієнко О. Б. та ін. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник. Київ: Знання, 2010. — 270 с.
- 27.Некряч Т. Є. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів: навчальний посібник для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2008. 200 с.
- 28.Нестеренко Н. М. A Course in Interpreting and Translation: посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2004. 240 с.
- 29.Остроушко О. А. Лексичні трансформації при перекладі англійських інформаційних текстів українською мовою. К. :Філологічні студії, 2010. – 208 с
- 30.Пономарів, О. Д. Стилїстика сучасної української мови: підруч. для студ. гуманіт. спец. вищ. закл. Освіти. Вид. 3-тє, переробл. і допов. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2000. 246 с.

31. Попович А. С. та ін. Стилїстика української мови: навчально-методичний посїбник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. – 172 с
32. Ребрїй О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с.
33. Рабїйчук Л. С. Теорія перекладу: навчальний посїбник. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2017. – 220 с
34. Рябчук О. В, Разумна К. А. Способи перекладу англїйських психологічних термінів українською мовою. Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Фїлологія. Журналістика. Том 32 (71) № 2 2021. Частина 2. С. 52-57.
35. Скороходько Е.Ф. Сучасна англїйська термінологія. Київ, Либїдь, 2002. 76 с. Тарасенко С. Є. Проблема перекладу українських і англїйських академічних термінів. Актуальні питання освіти і науки: зб. наук. ст., матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції, 10-11 листопада 2016 р. Харк. нац. економічний університет ім. С. Кузнеця. Харків: ХОГОКЗ, 2016. С. 432.
36. Терехова С. І. Вступ до перекладознавства. Сучасні проблеми і теорії. Дїяльність перекладача. Основи техніки перекладу. Київ: Видавничий центр КЛНУ, 2002. 163 с.
37. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ: Либїдь, 2007. 247 с.
38. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця: Нова Книга, 2013. 244 с. посїбник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 52 с.
39. Шевчук, С. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підруч. 5-те вид., випр. і доповн. Київ: Алерта, 2019. - 640 с
40. E. Verne. Games People Play: The Psychology of Human Relationships (Penguin Life). 2016. – 176p.

41.Vorobiova T. Interplay of Translation Freedom, Creativity and Fidelity in Translating Process as a Step Up to the Accuracy of Translation Product. Актуальні питання іноземної філології. Луцьк, 2017. № 6. С. 28 – 33.

42.Vorobiova T., Smalko L. Translator Training: Teaching Creativity in Translation Creatively. Актуальні питання іноземної філології. Луцьк, 2017. № 7. С. 22 – 29.

43.Vorobiova T. Developing Interpreting Competence: New Approaches to Training Methods. Актуальні проблеми іншомовної комунікації: лінгвістичні, методичні та соціально-психологічні аспекти: зб. матеріалів III Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції, Луцьк. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2020. С. 106 – 109.